

MEDLEMSBLAD FÖR FRÖVI FÅGELKLUBB

PANDÖION

ÅRG. 1 Nr 3 1985

Redaktion:

Jan-Erik Malmstigen, Skomakarg 6 710 40 FRÖVI Tel: 0581/30252

Mats Andersson, Hagabergsliden 4 711 00 LINDEBERG Tel: 0581/16274

Styrelseordförande:

Sven-Olof Eriksson, Spannmålgatan 24 710 40 FRÖVI Tel: 0581/30902

I PANDION publiceras resultatet av den ornitologiska aktiviteten inom Lindesbergs kommun - inventeringar, fågelobservationer, fågelskydd föreningsnyheter m.m.

MEDLEMSKAP i FFK erhålles genom att betala 20:- på postgiro 484 16 67 - 1
För ungdomar 4 - 16 år är avgiften 10:-, familjekort kostar 35:-

UTKOMMER 3 gånger per år,
i mars, augusti och december

Undrar du om möten eller exkursioner?
Ring Sven-Olof Eriksson, tel: 0581/30902

Fågelrapporter sändes till Jan-Erik Malmstigen eller Mats Andersson. Adress: se redaktion.

Vad finns att köpa genom FFK?

Köp på möten eller ring Johnny Tegin tel: 0581/720 21

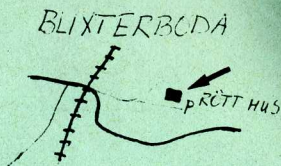
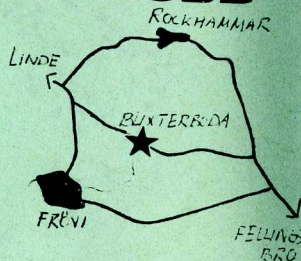
SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING

Postadress: Box 26 011
100 41 STOCKHOLM
Tfn: 08/210508

Postgirokonton 19 94 99 - 5
Medlemsavgift 90:- per år (för ungdomar 21 år och yngre dock 50:-)

ÖPPET HUS EGEN KLUBB-LOKAL

Vi har fått en egen klubblokal i Blixterboda (IOGT's). Vi hyr två rum på övre våningen där vi har öppet hus alla MÅNDAGAR Fr.o.m. den 13 januari Öppet 19.00 - 21.00, men vissa dagar kan det vara öppet tidigare. En jurlista på den person som ansvarar för öppet-hållandet kommer att anslås. Du är alltså välkommen till klubblokalen denna tid för att träffa de andra medlemmarna, läsa klubbens tidskrifter och diskutera de senaste obsarna. Slår försöket väl ut kommer vi kanske att utöka öppet-hållandet. Välkomna!

Du som önskar skjuts till lokalen från Frövi i samband med månads-träffar eller när vi håller "öppet hus" - kontakta Sven-Olof tel. 30902

Omslagsbild: Sven Larsson. Brunhök vid Finnåkersjön

MINDRE HACKSPETT

PRESENTATION OCH KÄND UTBREDNING INOM LINDESBERGS KOMMUN 1985

MATS ANDERSSON & JAN-ERIK MALMSTIGEN

Allmänt: Mindre hackspetten, minst av Europas hackspettar, förekommer i Sverige över hela landet upp till trädgränsen. Förekomsten är i allmänhet sparsam, men lokalt t ex vid sjöstränder med riklig lövsly tämligen allmän. Flera tecken under senare år tyder dock på att arten på många håll har minskat. Utanför häckningstiden besöker den ofta trädgårdar, fruktodlingar, allér, parker och bladvassbestånd. Som regel håller den sig dock i närheten av sin häckningslokal även under vintern, ofta strykandes omkring i skogarna tillsammans med blandade flockar av mesar, trädskrypare och kungsfåglar. Strövtåg från nattplatsen utsträcker sällan längre än 1 km och den kan använda samma övernattningshåla i över två månaders tid. Påträffar den inom vinterreviret en artkumpan blossar ofta stridigheter upp och dessa förekommer även honor emellan. Vissa höstar kan den dock visa tydliga invasionstendenser som ibland t.o.m. medför sträck ut ur landet.

Läten: Vanligaste lätet är ett typiskt "pit pit pit pit", rakare och hårdare än göktytans. Samma läte kan man också höra under hösten, särskilt i augusti då hackspettarna uppsöker sina vinterrevir. Parningsspelet tar sin början i första hälften av mars. Den trummar då ofta med en lång knattande virvel, långsammare och svagare än större hackspettens. Mycket typiskt är att trumningarna upprepas med mycket korta pauser, dvs ofta följer flera trumningar tätt på varandra.

Häckning: Boet byggs alltid i mjuka genomruttna stammar, ofta av klen dimension. Både honan och hanen deltar i arbetet. Uthackandet av bohålet tar ungefär fem dagar i anspråk, för det mesta i en björk, men även i al, sälg, eller asp. Bomejslandet påbörjas i maj månad. Kullen består vanligen av 4-6 ägg, fullagd senare delen av maj eller början av juni. Tiden innan bobygget uppträder den mycket nyckfullt vilket gör den svårinventerad. Den är mycket rörlig och ofta tyst trots gynnsamt väder. Bohålet placeras från lägst 1 meter ovan marken till ca sex meter som högst. Den förefaller att varje år göra ett nytt bohål. I undantagsfall kan den häcka i någon holk. Från det ungarne kläckts tar det ca tre veckor innan de är flygfärdiga. Födelsetrakten överges 8-14 dagar efter det ungarne lämnat boet och sedan börjar ungarne stryka omkring på egen hand. Båda föräldrarna matar och födan består av larver av trädborrande insekter och smådjur som den kan träffa på under bark och i springor såsom fjärilslarver, puppor, myror och spindlar. Vid tiden för ungarne utfodring är reviren ej längre än 100 meter från boet. Vanligen söks näringen på ett avstånd av 5-40 meter från bohålan i det fall att tillräcklig mängd föda finns att tillgå.

MINDRE HACKSPETT lokaler och observationer 1985, Lindesbergs kommun

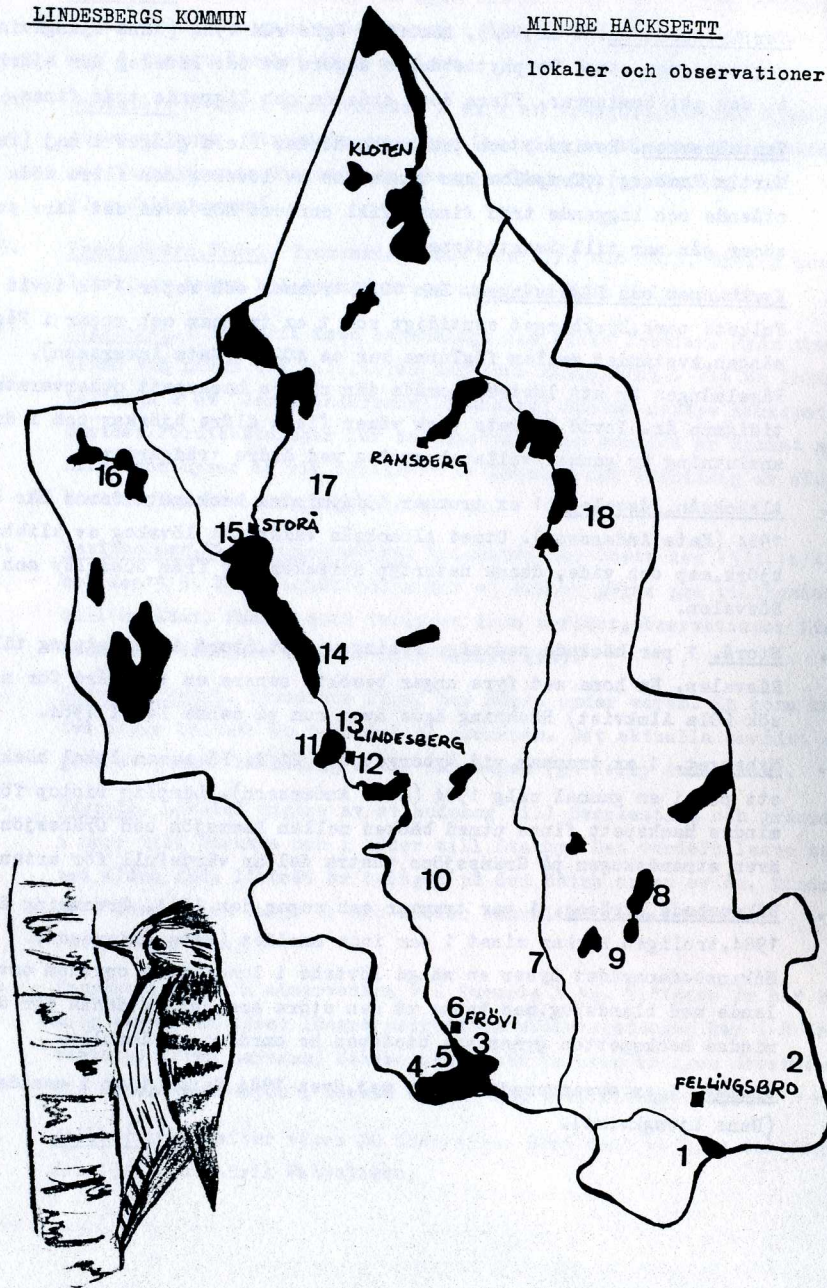
1. Sjömosjön. I kanten söder om sjön fanns 1 par 1985 (Ingvar och Olle Andersson). I strandkanten växer björk, al och salixarter. Även 1984 var 1 par stationärt inom området.
2. Nyckelby. I april observerades 2 ex i en trädgård, däremot inga sommarobservationer. Strandskogen efter Skedviån är tänkbar som häckningslokal, vid Norrbyhammar översvämmas skogsområdet pga uppdamning. (Jan Wilhelmsson).
3. Prästgården, Frövi. Trummande hörda den 27/4 och 18/5. Trolig häckningslokal, men ingen boletning har gjorts (Jan-Erik Malmstigen).
4. Liaskogen. I maj hörd från sammanlagt fem olika lokaler. Från tre av dessa vid minst två tillfällen (Jan-Erik Malmstigen). Vid en lokal iaktogs 2 ex (Jerry Andersson). Sannolikt häckar mindre hackspett inom området. Förutsättningar för hackspettar inom området är mycket goda. Liaskogen hyser en rik förekomst av lövskog och blandskog av äldre lövträd, främst björk, asp, sälg och al.
5. Kaninholmen, Hinsebergsområdet. Trummande har hörts den 13/4, 16/4, 21/4 och den 19/5. Någon uppföljning har ej kunnat göras pga tillträdesförbud till området. Häckar dock troligen inom området, observationer finns även från tidigare år (Jan-Erik Malmstigen).
6. Hedvägen, Frövi. Trummande fågel har hörts under våren. En hona med två ungar besökte en trädgård på sommaren. Det aktuella området utgörs av gammal blandskog efter järnvägen (gm Jerry Andersson).
7. Stensta. Lokalen utgörs av strandskog till Sverkestaån och gränisar i norr till Stensta och i söder till Stenby. Den värdefullaste skogen med äldre döda lövträd är belägen på den östra sidan av ån. Mindre hackspett observeras varje år och häckar sannolikt inom området. (Olle Häggström)
8. Finnåkerssjön. En observation vid Furunäs i år. Tidigare år har häckning skett vid Näset längre norrut, den häckningsdungen har i år avverkats! (Sven Larsson) Mindre hackspett är även årligen observerad vid Österhammarssjön i direkt anslutning till Finnåkerssjön.
9. Tallkottburen efter vägen NO Sörbysjön. Hörd samt en hona iakttagen den 13/4. (Jan-Erik Malmstigen)

10. Fryggesboda. Mindre hackspett har hörts trumma i maj, ingen boletning har gjorts (gm Per-Martin Ramberg)
11. Torphyttbäcken. 1 ex 16/3, häckning ägde rum 1984 (Hans Ljungkvist). Vegetationen utmed Torphyttbäcken utgörs av tät lövskog där björk, al och asp dominerar. Flera döda stående och liggande träd finns.
12. Tempelbacken. Revirrop och trumning hördes flera gånger i maj (Per-Martin Ramberg). Tempelbacken domineras av lövskog och flera döda både stående och liggande träd finns. Till området hör även det kärr som i söder går ner till Svarttjärnen.
13. Kyrkberget och Fågelsången. Den 12/5 trummar och ropar 1 ex invid Folkets park, Kyrkberget samtidigt som 1 ex trummar och ropar i Fågelsången. Avståndet mellan fåglarna var ca 400 m (Mats Andersson). Fågelsången är ett lövträdsområde där mindre hackspett observerats tidigare år. Invid Folkets park växer flera äldre björkar och i direkt anslutning är gammal villabebyggelse med äldre trädgårdar.
14. Albäcksån, Råsvalen. 1 ex trummar 13/4, mindre hackspett fanns här även 1984 (Mats Andersson). Utmed Albäcksån växer tät lövskog av klippal, björk, asp och vide, denna naturtyp sträcker sig från Gusselby och till Råsvalen.
15. Storå. 1 par häckade nedanför reningsverket, Storå i anslutning till Råsvalen. En hona med fyra ungar besökte senare en trädgård för näringsök (Ola Almkvist) Häckning ägde även rum på denna lokal 1984.
16. Nyberget. 1 ex trummar vid Nyberget den 21/4. På samma lokal häckade ett par i en gammal sälg 1984 (Mats Andersson). Lämplig biotop för mindre hackspett finns utmed bäcken mellan Dammsjön och Gränssjön och även strandskogen på Gränssjöns västra del är värdefull för arten.
17. Håkansboda, Stråssa. 1 par trummar och ropar den 13/4. Trumning även 1984, troligen häckar minst 1 par inom området (Mats Andersson). Håkansbodaområdet hyser en mängd lövträd i lundartade områden omväxlande med blandskog, med tanke på den stora arealen av denna för den mindre hackspetten gynnsamma biotopen är området värdefullt.
18. Grimso. 1 ex observerades under maj, även 1984 fanns 1 ex i området (Hans Ljungkvist).

LINDESBERGS KOMMUN

MINDRE HACKSPETT

lokaler och observationer 1985

Kommentar till observationerna 1985:

Sammanlagt finns observationer från 18 lokaler där mindre hackspett har uppträtt under förhållanden som tyder på häckning. Konstaterade häckningar är emellertid få vilket får tillskrivas de på säsongen tidiga besöken. För att konstatera häckning måste besöken förläggas en bit in i juni månad, innan ungarna lämnar bohålet. Förhoppningsvis kan vi genom nästa års mer intensiva inventering pricka in boplatsens läge. Det finns dessutom flera lokaler som inte besökts under året där det tidigare har häckat mindre hackspett t ex Spannarbodasjön, Hultasjön, Arrudviken m fl. Några lokaler saknade mindre hackspett som tidigare år hyst häckande par t ex Björkudden, Norrmogen.

Tänkbara och troliga häckningslokaler finns också, vilka även bör kontrolleras. Förslag på sådana möjliga häckningslokaler är: Storån vid Vasselhyttan, Lejaområdet, Grönbo-Kåfalla, Frövibro, Frötuna-Oppboga, Rynningefors, Fåsjöns norra strand, Björkasjön-Bohrsåns strandskog m fl lokaler. Ytterligare förslag på lokaler och även observationer tas tacksamt emot.

Våra kunskaper om mindre hackspettens status i kommunen tidigare år är väldigt begränsad. Sannolikt har arten även tidigare uppträtt sparsamt och lokalt, men om någon minskning har ägt rum är okänt. Förhoppningsvis kan en inventering och en bevakning av häckningslokalerna under flera år ge oss svar på den frågan.

Möjligen var mindre hackspetten mer spridd i skogarna förr då blandskogar med lövinslag var betydligt vanligare jämfört med dagens ensidiga satsning på barrträd. Eftersom mindre hackspetten är starkt knuten till lövskog och blandskog med rik tillgång på murkna lövträd och döda grenar är utbredningsområdet inom kommunen starkt begränsat, eftersom denna naturtyp ju tenderar att minska kraftigt. Arten är nu därför helt hänvisad till t ex strandskogar efter sjöar och vattendrag, kärrmarker, äldre parker och trädgårdar, igenväxta betes och slättermarker. Detta innebär i sin tur att häckningslokaler snabbt kan försvinna genom olika typer av sk landskapsvårdande åtgärder typ bortplockning av döda eller döende träd, hemvedshuggning, röjning eller gallring av täta strandskogar för att inte tala om omvandling av de sk 5:3 skogarna till granåkrar.

Under 1986 kommer vi att fortsätta inventera mindre hackspetten på de kända och tänkbara lokalerna. Även SOF kommer att starta upp en rikstäckande inventering av arten, vilken vi då kommer att ingå i.

PLUR- EN SKÅDAR- PROFIL I FRÖVI

Erik "Plur" Jansson, född 1924 i Söderbärke, Dalarna är en välkänd och glad profil i Frövi med omnejd. Fåglar och foto är väl det som man i första hand sammanknipper med hans namn. Men hur många känner till att han dessutom är en första klassens danscharmör och tillika konditorutbildad. För att tränga in lite djupare under huden på FFK:s medlem nr 10 har denna intervju kommit till skott.

JEM: Vill Du berätta lite om din bakgrund och hur ditt fågelintresse vaknade till liv.

EJ: Min uppväxttid tillbringade jag i Söderbärke. Eftersom min far var jägare kom jag tidigt i kontakt med naturen. Särskilt kommer jag ihåg när jaktvårdsföreningen hemma planterade in några fasaner och hur jag försökte smygga mig in på dom. Det var spännande. Ett tidigt minne är också när jag fick se två storspövar som "slogs". I själva verket var det parningsakten jag fick bevittna men det förstod jag först senare.

1968 flyttade jag till Frövi och fr.o.m 1969 har jag där arbetat som väktare på Frövifors. Innan dess hade jag under ca 30 år verkat som konditor, bl.a i Ludvika och Linköping.

JEM: Du har fått flera fotografiska utmärkelser och dina fågelbilder är mycket uppskattade. Vilken fotoutrustning använder du och vilken utmärkelse sätter du främst?

EJ: Jag använder Olympus kamerahus men Leitz optik. Telet är på 400 mm. Fotointresset tog fart på 50-talet och till en början var det mest motiv i kombination med mitt jaktintresse. Men ganska snart ville jag gå vidare och ägnade mig bl.a åt porträttfotografering. Som aktiv i Folkare fotoklubb och Team Linsen i Fellingsbro deltog jag tidigare i en hel del fototävlingar. Ett år segrade jag t.o.m med "Årets bilder" i fototidningen Aktuell fotografi. Men den utmärkelse jag sätter främst är ändå segern i Vår Fågelvärlds färfototävling 1981 i konkurrens med 111 andra fågelfotografer över hela Sverige.

JEM: Du odlar också andra intressen, bl.a vet jag att du ett par kvällar i veckan är danskung på Brunnsparken i Örebro.

EJ: Tidigare fram till mitten av 70-talet besökte jag så gott som årligen den svenska fjällvärlden för fjällfiske och fågelskådning. Mina besök koncentrerade sig till Arjeplogsfjällen och var ett "måste". Till de trevligare minnena hör besöken till Svaipa fågelskyddsområde och på den tiden fanns ännu fjällgåsen kvar i området.

1953 vann jag i Fagersta distriktsfinalen i danstävlingen "Ungdom med dansstil". Självt hade jag ingen tanke på att delta i tävlingen. Det var en vanlig danskväll och utan att jag hann protestera deltog jag plötsligt i en uttagningstävling som vi sedan vann. Riksfinalen "SM i dans" ägde rum i Stockholm. Vi var sammanlagt 28 par. Det var en kul grej men någon mer tävlingsdans har det inte blivit. Men dansen vill jag inte släppa.

JEM: Många undrar säkert hur du fått namnet "Plur". Namnet är så intimt förknippat med dig att många inte känner dig med något annat namn och du har ju också satt in det i telefonkatalogen.

-36-

-37-

EJ: Det var någon gång i tredje-fjärde klass. På våarna brukade vi jumpa på isflaken på de grunda strömdragen och jag plurrade ofta. Därför fick jag heta "plurra", som senare ändrades till "plurr" och slutligen till "plur". Jag tyckte namnet var kul och det har sedan fått hänga med.

JEM: Har du några fågelfavoriter?

EJ: De har varierat under åren. Jag har haft perioder när jag ägnat mitt intresse åt några särskilda arter som jag sedan följt med kameran under en hel säsong. Kan t.ex nämna sparvuggla (se Vår fågelvärld 1964, sid 209-222), stjärtmes, gårdsmyg, svarttärna och svart rödstjärt. För tillfället kan jag säga att vedarna som grupp tillhör mina speciella favoriter.

JEM: Vilken årstid sätter du främst?

EJ: Våren förstås, men hösten är nog den mest intressanta. Då händer ofta de överraskande obsarna. Denna tid bevakar jag kontinuerligt skäret Vagnshäll ute på Väringen. Det började 1977 med att jag började intressera mig för skräntärnan som är årsviss där ute på hösten. Mitt mål är att bevaka skäret under en tio-årsperiod och sedan göra en utvärdering av resultatet. En intressant sak som kommit fram är bl.a skärpiplärkans årsvissa flyttning som kunnat beläggas genom att den rastar på just Vagnshäll. En dröm är annars att en sen höstdag få se någon skärnsnäppa på ön.

JEM: Du är dina hemmarker trogen och man ser dig inte ofta på de mera klassiska lokalerna i Sverige. Har du gjort några utlandsresor under åren och hur ser du på dessa?

EJ: Utlandsresorna lockar mig inte speciellt. Allt är så förutbestämt på något sätt. Följde Temaresor ett år till Spanien och ett år åkte jag tillsammans med två andra skådare till Neusiedler See i Österrike. Visst var det trevligt men ordspråket "borta bra men hemma bäst" passar nog ganska bra in på mig. Varje år brukar jag lägga min semester sista halvan i maj och tre veckor på hösten. Då blir det att krypa in i fågelgömslet några timmar så gott som varje dag, antingen det är Ervallaängarna på våren eller Vagnshäll på hösten.

JEM: Hur många fågelarter har du "kryssat" i Sverige och vilken obs sätter du bland de främsta?

EJ: Ingen aning (vid kontroll hamnade vi på sammanlagt 230 arter). Svårt att peka ut någon särskild observation. Men om jag skall ta fram någon så blir det nog den kungsfiskare jag såg på själva julafton vid Frövifors ett år. Det var den bästa julklapp jag kunde få.

JEM: Vilka är dina framtidsprojekt just nu?

EJ: Vagnshäll som sagt. Nu i vinter blir det nog några timmar vid vintermatningen som klubben kommer att ordna i Liaskogen. Jag skulle också vilja följa upp Sörbysjön bättre i framtiden. Den sjön är mycket trevlig och kommer säkert att bjuda på många överraskningar ännu.

